Број 176. У Новом Саду у недељу 10. августа 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Опструкција — плебисцит

Уставност значи: руковање државом по вољи већине народа. Вољу већине народа треба да представља већина парламента. Влада која из такове већине проистиче, зове се парламентарна влада. Али врло често већина парламента не представља већину народа, те воља већине парламента не представља вољу већине народа. Изборни закони, као што у већине данашњих уставних држава постоје, пружају мало гаранције, да би по њима изабрана народна представништва могли бити прави израз већине народа. Но и осим тога, што данашњи изборни закони нису подесни, да представе у парламенту вољу већине народа, — има и других узрока, ради којих се у већине данашњих уставних држава воља парламентарне већине не може никако сматрати изразом воље већине народа. Утицаји владе и владиних органа на изборе, боља и лошија организација појединих партија, политички и народносни шовинизам неправедна подела срезова итд. чине да већина изабраних заступника не представља никако вољу већине народа.

Тако је било од како постоје уставне владавине у свету, а тако је и данас. Па није чудо, што се од првих времена уставности, па све до данас често опирала мањина парламента против већине, те је разним средствима радила, да се осујети тежња већине или да се већини силом наметне тежња и воља мањине. Тај отпор мањине против већине називао се разним именима у разним парламентима, — данас се пак у опште назива, — опструкцијом

Опструкција може бити оправдана и не оправдана. Већина обично држи, да није оправдана, а мањина да је оправдана. Толико стоји, да је опструкција, била она оправдана или неоправдана, кадра да спречи радњу парламента.

Мањина изводи опструкцију на два начина; или према ономе, што није дозвољено, т. ј. тера тако звану ладну или врелу опструкцију. Ладна је опструкција, кад опозиција употребљава она средства, која су у пословнику дозвољена, н. пр. држи дуге говоре, др. Лехнер је говорио у бечком парламенту год. 1893. 26 сати, а у румунском парламенту је год. 1897. један заступник говорио изастопце 37 сати; — иште за сваки закључак гласање по имене; подноси разне интерпелације и петиције, за које је потребно више часова или да се само прочитају; подноси разне пречне предлоге; пази да у парламенту буде увек толико, колико је за донашање закључака потребно, иначе иште одгоду седница. Кад ово не помаже, онда се лаћа вреле опструкције, те лармом и физичким изгредима не допушта, да се у парламенту говори и закључује.

Мањина је дакле сабора кадра спречити парламентарну радњуисто га, а то је, ако и не мала, али свакако велика сметња уставног рада. Покушавало се у разним државама и покушава се и данас, да из нађу средства, како би се спречила и онемогућила опструкција. Средства, која су употребљавана не воде никако цели, а за већину тих средстава може се слободно казати, да су некакови гори од саме болести.

Покушавало се: да се ограничи слобода говора, т. ј. да поједини говор и предлог несме трајати дуже од прописаног времена, да се петиције и интерпелације могу недељно само једног дана у ограниченом времену подносити, да председник има искључиво право решавања о начину гласања, да он признаје или непризнаје пречност појединих предлога. Поред оваке ограничености слободе говора, постали су поједини парламенти просто машине за гласање. Парламенти за време конзулата и првога царства у Француској били су збиља просте машине за гласање. У данашњим парламентима у Енглеској и Америци тако је скучена слобода говора да се у њима јавно мнење не огледа, а још мање се може слободна и неограничена расправа водити. Покушавало се, да се поједини изгредни елементи искључе из извесног броја седница, али та је мера довела до тога, да се цела опозиција морала избацити на сокак, те је тиме искључена била парламентарна контрола. У Аустрији је заведен познати 14 §. по коме, кад парламент не може да ради, влада доноси сама потребне законе, — а то је опет апсолутизам.

Из свега изилази, да се начела уставности и опструкције и ако је ово једно потребно уставно средство, ипак искључују међусобно. Не може бити уставности, када је опструкција кадра да онемогући изведење воље већине народа; али не може бити уставности ни онда, кад опструкција није кадра да осујети тежње већине парламента, које стоје у сукобу са тежњама већине народа

Уставо-правни темељ опструкције састоји се у томе: да не допушта парламенту, да злоупотребљава своју већину, а наиме, да ради противу воље већине народа, јер није увек једно те исто воља већине парламента и воља **већине народа**. Али се -уједно и од опструкције иште, да не злоупотребљава своје право т. ј. да не чини препреке парламентарноме раду и онда, кад после врло важног и оправданог разлога нема.

Главно је дакле питање: је ли опструкција оправдана или није? Имали у извесном случају већина право или мањина? Шта одговара правој вољи народа, становиште већине или мањине?

Али ко је позван, да на то питање одговори?

Колико изгледа, да је ово питање сувише тешко, толико је у ствари врло лако и његово решење врло просто и природно. Шта више, где је правог уставног живота, тамо је у парламенту искључена свака опструкција, јер не долази никада у ту прилику, односно неприлику да се мањина служи опструкцијом. У Швајцарској у појединим контонима уведена је установа, која не само у кантонској, него и у свима другим скупштинама које су на представничкој основи састављене, исључује могућност сваке опструкције у свима представничким телима. Наиме, ако тамо у кантонској, или у ма којој другој представничкој скупштини дође до неспоразума између већине и мањина, мањина не опструјира и не пречи редовни ток скупштинског рада, — него има право захтевати, наиме ако броји бар десети део скупштинара, да се спорно питање путем општег гласања, плебисцита, или како се тамо зове Unmittelbaren Volksspruche реши. Они који имају право да скупштинаре бирају, ти исти путем општег

ПОДЛИСТАК.

СРБ У СРБА У ГОСТИМА.

(Учитељски концерти: у Новом Саду, Београду и Земуну. — Српски учитељи у српском двору краљевском. — Краљ Петар I. и српски учитељи. — Опроштај учитеља).

Добровољачка певачка дружина учитељска, приредила је и ове године неколико концерата, и то: у Новом Саду, Београду и Земуну. У Новом Саду је био концерат у недељу 3. (16.) августа, у Заплеталовој ресторацији на паробродској станици. Света је било доста из места и са стране. Међу осталим гостима био је и господин епископ бачки и други виђенији Срби. Певачи су на овом концерту добро решили своју задаћу, те тиме је постигнут велик моралан успех, а не може се потужити дружина ни на материјалан успех, особито кад се узме у обзир малена цена за улазак, и што многе породице новосадске беху на летовању у разним местима на страни. — Из Новог Сада отишла је дружина у Београд, где је био концерат у уторник 5. (18.) августа код »Ајдук Вељка«. Концерат је приредило српско учитељско удружење уз суделовање наше добровољачке певачке дружине, јер је у то време удружење имало своју редовну годишњу скупштину у Београду. Изасланици удружења, њих 20—30 на броју, дочекали су своје госте на паробродској станици и ту измењали братске поздраве. Београдске учитељице су уз срдачне поздраве, даривале сваку своју учитељску другарицу још и китом лепа цвећа. За тим су гости размештени по становима у разним гостионицама на трошак учит. удружења и по приватним кућама. У пола 9 сати пак беше концерат, који је трајао до пола 11 сати у вече. Света беше врло много на концерту, који је испао на велико задовољство свију. Особито се пак допала песма: Ајдук Вељко, од Мокрањца; Пијмо вино, од кнеза Николе; Падајте браћо, од Ђуре Јакшића; Песма о песми, од Змаја и друге, као и декламовање »Груда земље«, које је на велико задовољство декламовао познати вештак у томе **Коста Пешић-Бата**, учитељ из Ст. Шова. И овде је био моралан успех врло велик, а не беше лоше ни с материјалне стране.

После концерта беше заједничка вечера, коју је приредило учитељско удружење у почаст својих гостију. Како на концерту тако и после концерта, боравио је неко време међу учитељима и г. министар просвете **Добра Ружић** с госпођом, а и други пријатељи учитељства. После вечере пало је после здравице краљу Петру, и неколико родољубивих здравица од стране домаћина гостима и од стране ових домаћинима. А како је било ту учитеља из Старе Србије, Херцеговине и један школски надзорник из Црне Горе, то је пало више здравица и учитељству босанско-херцеговачком, старо-србијанском, маћедонском и црногорском. Нарочито лепа здравица је изречена учитељству из Старе Србије од г. Бр. Нушића, српског књижевника. И тако се за цело време после концерта ређале не само лепе и родољубиве здравице и бурно многаја љета и друге песме (можете мислити, кад запева кор од 1—200 учитеља и учитељица) — но и многе српске и француске игре, тако, да је весеље трајало до белога дана.

Сутра-дан, на Преображење, одвели су домаћини своје госте у саборну цркву, где је била архијерејска служба и где је дивно певало прво београдско певачко друштво.

У пола једанаест пак упутило се право краљеву двору преко **четири стотине** учитеља и учитељица. Чланови учитељског удружења у Србији ишли су да лично увере свог новог краља о својој оданости и љубави према Њему и Његову Краљевску Дому. А учитељи и учитељице »из прека« ишли су с њима заједно, да буду сведоци тих срдачних изјава о љубави, оданости и поштовању краља Петра I. према народном учитељству и народу, и ових према свом краљу.

Краљ је примио учитељство у новом двору. Поздравио га је кратким ал срдачним гово-

гласања решавају, да ли се спорни предлог прима или не прима? Докле опште гласање траје, дотле скупштина своје даље послове ради, кад се јавно гласање сврши, онда се чита у скупштини референдум, шта је опште гласање решило о спорном питању, те без сваке даље расправе вотум јавног гласања постаје обвезан за скупштину.

У Швајцарској и према тамошњем општем праву гласања и према изборном реду и према интелигенцији слободних швајцарских грађана ова се установа посве утврдила, те се сматра најјачом гаранцијом уставности земаљске. Да би се пак та установа и у другим земљама, са успехом употребити могла, морало би се прво збрисати у њима све оно што је неприродно и извештачено.

Аристон.

Конференција
српске народне радикалне странке
у Славонији
и
„Нови Србобран“.

По договору углављен је био за дан 14. (27.) јула братски састанак чланова српске народне радикалне странке из Славоније и из Хрватске. Сазивачи састанка позвали су на овај братски састанак председника народне радикалне странке дра Ђорђа Красојевића из Карловаца, председника друштва за издавање књига „Рада“ дра Жарка Миладиновића из Руме, главног уредника „Заставе“ Јашу Томића из Новог Сада, браћу једномишљенике из Славоније и Хрватске.

И сви позвани одазваше се позиву и дођоше на састанак у Пакрац од Осијека и од Загреба, од Брода и од Даровара, од Пакраца и од Градишке, од Пожеге и од Брода на Сави. Двојица изосташе, али се извинише као и браћа из Горњег Карловца ради недоласка.

Циљ састанка био је у главноме тај, да се једномишљеници пребројимо, упознамо и искупимо у братско коло на рад за корист српског народа. И том приликом се поразговорисмо о политичним, аутономним, земљорадничким и просвјетним приликама нашима, договорисмо се, да сазовемо народни збор Срба народњака радикала из Славоније и из Хрватске а збринусмо се за лист српским породицама.

И све то лијепо би у братској љубави и слози, како то доликује браћи кад кућу граде и дограђују.

Но сад на једаред устаје „Нови Србобран“, новине из Загреба, и заједљиво пишу против овога састанка, руже нас и подзаљују нам, да смо радили о глави њиховој а све са опћинским чиновницима, па хоће да грде наше госте прваке радикалне народне странке. Овако ниско писање „Новог Србобрана“ изненадило нас је тим више, што у њега и његове припаднике нико није дирао и оно посвједочи, да је „Нови Србобран“ и његов уредник г. Прибичевић отворени душманин српске народне радикалне странке, да је против противник народног посла, да је њему преча слога чак и са Хрватима него са српским народним странкама а показа се и врло сићушан, кад удари на главног уредника „Заставе“ г. Јашу Томића „који из Угарске овамо долази“ и подсјети нас на писање „Београдских Новина“, које недавно по истом рецепту назваше нас Србе с ових страна туђинцима. Наопако је почео „Нови Србобран“ цјепкати и раздјељивати нас по покрајинама, кад смо сви једно тијело српско.

Кад су се тамо у Загребу — гдје ли? — једномишљеници „Новог Србобрана“ и Прибичевића окупљали, договарали и себи за предсједника изабрали Васу Муачевића, онда смо ми ћутали, а наша „Застава“ је о томе по дужности извјестила.

А сад, кад се ми српски народни радикали састајемо, а то „Нови Србобран“ ударио у непријатељски таламбас на нас као да нисмо Срби.

А на то га нађера неваљала злоба, што нас бјеше више на окупу него тамо њих кад се пребрајаше.

Састанак наш у Пакрацу бјеше виђен и чувен. На њему бјеше девет одабраних свештеника, десетак разборитих ратара, пет вриједних трговаца и економа, четири правника — адвоката и два омладинца са свеучилишта а међ њима по доста их вичних перу и збору, окаљених у борби за народна права.

И сама злоба Прибичевића уредника „Новог Србобрана“ нагнала га је да устане против састанка овако видних људи, који вазда бринуше се о потребама српскога народа у овим странама.

Неправо му, што наши виђени људи неће с њиме. Па кад је у то дирнуо, лијепо ћемо да му кажемо и зашто неће.

Српска народна радикална странка окупила је све одлучне људе из свих слојева нашега друштва из Славоније, Срема, Бачке, Баната и Хрватске и с њима води одлучну и мудру борбу за права српскога народа,

И сасвим природно и потребно би било, да и људи око „Новог Србобрана“ заједнички и братски се налазе у овом послу српске народне радикалне странке.

И многи наши одлучни људи баш из Славоније радили су о томе и звали их у слогу са радикалном странком.

Но неки људи, који су изгубили народно повјерење т. з. браниклије, па онда калуђерски таволизи са извјесним рачунима дошуњаше се до „Новог Србобрана“ и ухватише на лепак млађе људе, те им увртише у главу, да су они вође народне, па нек не допусте, да се српска народна радикална странка среди, ојача и спреми за борбу народну.

И ови почеше да странче, да се рогуше и да се уклањају од слоге са српском народном радикалном странком. И не би на томе само, него огребоше овде једног, заказише тамо другог, осумњичише трећег, погрдише четвртог нешто јавно, а нешто и тајно а све између наших виђених људи, а с друге стране повезаше везе са људима, који су сав свој вијек провели и провађају га у пријатељству са непријатељима народних права.

И открише се на епархијској скупштини у Пакрацу.

И сад, кад се наши народни прваци састадоше, да просуђују о положају српскога народа у овим врло важним приликама, а ти људи око „Новог Србобрана“ мјесто, да братски прихвате овај народни посао а они га погрђују и јади их не знали, зашто воле кавгу него мир и договор.

Српска народна радикална странка прећиће и преко ових нападаја и корача ће снажно и одважно напријед своме циљу у раду за народно добро и за народна права. И з а т о ћ е у с к о р о о к у п и т и с р п с к у б р а ћ у, с в о ј е ј е д н о м и ш љ е н и к е н а н а р о д н и з б о р и д о г о в о р.

Хоћели „Нови Србобран“ и даље против нас, и нашега рада нама је свеједно, само нека тада не жали на нас што губи поверење народно.

Ко с ђаволом тикве сади о главу му се лупају.

Стари граничар.

Министарска криза.

Нови Сад, 9. августа.

Аудијенције код краља јуче су отпочете. Прво је био примљен од краља председник горњег дома гроф Албин Чаки. За њим председник сабора гроф Алберт Апоњи, па гроф Ђула Андраши и гроф Шандор Кароњи. Аудијенција свакога трајала је пола сахата. Данас ће бити примљени од краља минастар финанција Владислав Лукач, Шандор Векерле, Гроф Ђула Сапари и Имре Ходоши.

ром Станиша Станишић новоизабрани председник удружења, молећи, да краљ поклони своју краљевску пажњу учитељству народном и буде му заштитник.

Краљ је одговорио такође кратко али срдачно и обећао, да ће вазда вољно помоћи учитељство народно у његову тешку, али веома узвишену и племениту раду наставничком и васпитачком.

За тим се краљ кроз густе и дуге редове учитељске удалио, праћен бурним »живео!« А учитељи и учитељице беху позвани у краљев врт на — закуску. На богатој трпези беше разних хладних јела, а хитре слуге су ревно точили изврсно пилзанско пиво.

Кад ал' уједаред се зачу: »Живео краљ!« И краљ се доиста појавио идући из једне групе учитеља у другу. Ту су приказани краљу учитељи из Војводине. И краљ се донекле разговарао »с пречанима«, а после тога се повела реч о унутрашњем положају у Србији и том је приликом пала из краљевих уста многа значајна реч, коју ваља прибележити.

У разговору о раду учитељском уопште, рече краљ, међу осталим, отприлике и ово:

— **Гледајте, као васпитачи, да однегујете народу своме поштене и карактерне чланове друштва. Недајте међу децом маха лажи и претворству. Јер нема гора зла од лажљива и претворна човека. Шпијуни су гори од лопова! Лопов украде и оштети материјално. Али шпијун упропашћује многе невине људе у сваком погледу.**

У погледу избора, што предстоје, рече краљ отприлике ово:

— **Не будите при избору заслепљени партизани, већ бирајте по чистој савести и уверењу. Не натурујте ником своје мишљење. Свако нека бира слободно по својој увиђавности. Немојте никога силом гонити, да гласа камо не воле, нити се светите један другом. Не треба да буде у народу паљевине, туче и насиља. Ја бих волео да видим праву вољу народну. Све сте се тужили, да немате доста слободе. Но, ето, сад сте потпуно слободни, па пазите како ћете и шта ћете.**

Пала је реч и о Старој Србији и Маћедонији, но ту краљ рече само толико:

— **Ми ваља да смо спремни!**

А кад један, који је ратовао у више ратова, рече, како је рат грозан и ужасан — краљ рече:

— **Ми ћемо чинити све што можемо, да се мирним путем реше спорови, ако то буде могуће**

И у том правцу трајаше више од четврт часа тако рећи разговор међу краљем и српским учитељима. А беше то разговор, не као краља с поданицима, већ као доброга оца са својим послушним синовима. И то беше оно, што нам је многима и многима нагонило на очи сузу радосницу, сузу пуну наде на лепшу и бољу будућност Србије.

А у један мах краљ се беше и нашалио, на што смо се сви од срца засмејали. На име краљ рече:

— **Српски говор ми још пада тешко, али моје је срце српско, као и увек што је било. Морам замолити г. министра (Ружића) да ми нађе једног учитеља да ме боље научи српски говорити. Али чини ми се, да бих од учитељице какве још боље научио.**

На то учитељице грмнуше: »Живео!« а ми се сви од срца насмејасмо шаљивој досетци краљевој.

Кад је краљ обишао све редом своје учитељске госте, који су га иза сваке његове мудре и родољубиве речи бурно поздрављали са »живео!« — дошао беше у врт наследник престола Ђорђе. И учитељство се у часу нађе у полукругу, а наследника је сам краљ водио кроз редове и приказао га с речма:

— Ово је мој наследник престола!

А Ђорђе је детић од својих 16 година. Мањега узраста, као и отац му, али врло симпатична изгледа и ако, за године му, веома озбиљна лица. По свем изгледу је сушти отац. Лице озбиљно, па ипак пуно израза неизмерне доброте, док из ока провирује мудрост.

По жељи краљевој отпевали су гости учитељи песме: Ајдук Вељко и Падајте браћо. И певачи и ако не имађаху ноте код себе, врло лепо су отпевали обе песме, те им се краљ лепо захвалио и изрекао своје велико задовољ-

О јучерањим аудијенцијама незна се ништа сигурно, јер сви, који су били у аудијенцији, не говоре о току исте ни једне речи. Но ма да је густа копрена ћутања преко ових аудијенција, полузванични извештаји и пак знају нешто о томе да кажу. Угарски корешпонденс биро јавља жицом како је краљ оној господи, која су јуче била примљена у аудијенцију, рекао: како му није добро, како су му живци растројени. И одмах додаје, како је искључено, да ће краљ хтети да попусти у народносним захтевима. И изгледа искључено чак и то, да ће дати неке наде и изгледа у томе. Сва четир господина, која су била у аудијенцији, напустили су ову, врло невољни. Њихово је непосредно уверење, да је врло мала нада, да ће се политичко стање у току краћег времена расчистити. Као сигурно износи се и то, да краљ од опозиције никог неће на удијенцију звати ни примити.

Политички кругови у Будимпешти врло су незадовољни и забринути. Незадовољни су владини кругови као и опозициони. Бечки листови непрестају да пишу, како о попуштању у војним питањима не може бити ни речи. „Нова Слободна Преса“ потрза питање о регрутовању војника? То регрутовање као што је познато није се ове године могло извести због опструкције у угарском сабору „Нов. Сл. Преса“ износи параграфе из закона о регрутима и доказује, како нема законске сметње, да се до краја ове године задрже под заставама они, који већ трећу годину служе. Како се регрутовање ни до 31. децембра ове године неможе извести, то ће и онда моћи злу доскочити тако, што ће се празнина, која буде настала, када се буду отпустили они, који три године служе, попунити са ерзац-резевом.

Нећемо се за сад упуштати у тумачење регрутног закона. Износимо само ово писање бечких листова, које хоће да докаже, како су у Бечу на све помишљали и за све се постарали, ако би решење министарске кризе у Угарској остало и сад још не решено Нема сумње, да тим хоће да покажу и то, како у Бечу не мисле да попусте војним питањима.

Из свега се овога дакле види, да се прилике политичке све јаче мрсе, место да се расплећу. Угарска опозиција данас је толко далеко отишла у војним питањима, да не може и несме попуштати. Јавно мнење угарско толико је заталасано у тој ствари, да је створило јак притисак и на велик део владине странке. Две јаке струје стоје данас једна против друге, решене, да једна другој не попусте. И врло је тешко рећи данас, како ће се овај судар решити и шта све може још да наступи.

ство и признање на лепом певању.

За тим се краљ опрости и удали са овим речима:

— Радо бих овако провео с вама цело после подне, али ме многи послови зову на дужност. До сад сам могао бадавадисати, али сад нисам више свој, већ своје државе и народа ми мог А, верујте ми, имам баш много посла

И руковавши се с многима, што беху близу њега, краљ оде с наследником, испраћени обојица бурним »живео!« и »живели!«

После одласка краљева, још се једном помало заложисмо изврсним јелом и пивом, а за тим и сами одосмо из врта и кроз двориште сваки дому своме с најлепшим успоменама на овај доиста искрени и срдачни пријем и дочек краљевски.

Из Београда су отишли Срби учитељи из Војводине преко у Земун. 15—20 учитеља и учитељица српских отпратише своје другове и онамо, где је концерат испао да не може бити лепше и боље. Света је и у Земуну било врло много и успех беше у сваком погледу повољан.

У четвртак до подне, разишли су се из Земуна учитељи и учитељице, певачи и певачице, сваки на своју страну, да се, ако Бог да, до-године и опет у ову сврху састану у ово доба, те себи прибаве славе и уживања, а своме Конвикту зараде лепу крајцару.

Милован.

Пресуда над убицама конзула Ростковског.

— Допис „Застави“. —

Битољ, 4. августа.

Пресуда војног суда над убицом Ростковског, руског конзула у Битољу, Халимом жандармом и осталим оптуженима изненадила је Турке, брзина, којом је изречена, зачудила је сав Битољ, начин којим је извршена није задовољила руски конзулат у Битољу, као што ће се ниже видети.

За пресуду мало је ко знао све до тренутка, када ће се извршити.

Осуђени су на смрт, као што се зна, жандарм Халим, убица, и његов друг што није спречио убиство, а могао је. Трећи жандарм осуђен је на 15 година робије, што је лажно сведочио да је Ростковски грдио Халима и пуцао на њега. Четврти жандарм пуштен на заузимање рускога конзулата, који се уверио да тај жандарм није био на месту догађаја. Један фењерџија осуђен је на 5 година робије, што је лажно сведочио да је Ростковски пуцао на Халима.

Још су осуђена два официра на дегредацију што су спроводећи децу Ростковскога у конзулат, најгадније грдили убијеног конзула.

Хилми паша је имао врло буран разговор са г. Манделстаном заступником руског конзула који је тражио да се одложи извршење пресуде, док му не стигну упутства од руског посланика у Цариграду, и вратио одред војске, који је имао да га допрати ради присуствовања при извршењу пресуде. Кад паша и командант нису хтели присуствовати, није ни г. Манделстам хтео да буде у друштву с каквим јузбашом, пошто је и онако тражио да се пресуда не извршује одмах.

Хилми паша рекао је, да има неограничено овлашћење и султанову наредбу да пресуду одмах изврши.

Заступник рускога конзула тражио је, да војни суд утврди, да ли је пок. Ростковски ма у колико узрок својој погибији. Суд је одговорио: да Ростковски није грдио заптију, да га није ударио шамаром, да није пуцао на њега, да га је само питао зашто га не поздрави, и да је Халим, у место одговора, пуцао на Ростковског, и убио га.

Невиност Ростковског потпуно је доказана на суду, а тиме и лаж немачких новина. да је он крив.

Осим осуђених криваца, руски конзулат сматра, да за смрт Ростковскога морају бити одговорни и органи власти, која се стара о јавној безбедности и дисциплини жандармерије.

Услед тога руског захтева, са својих положаја свргнути су и биће накнадно осуђени:

Азис-паша, алај-бег, командант вилајетске жандармерије, командант битољског жандармеријског табора, и командир чете, у којој је служио убица Халим.

Убица конзула Ростковског заптија Халим обешен је о врбу испод које је нађен мртав Ростковски. Његов друг обешен је о другу врбу до ове.

Док су висили на вешалима долазило је у масама битољско словенско становништво да их види. Словени су охрабрени што виде, да и Турке може снаћи заслужена казна за злочине али их у исто доба обузима слутња, да ће они временом ово скупо платити.

Стари људи причају, да има 34 године како у Битољу није извршена смртна казна над кривцем на смрт осуђеним.

Сад је и на то дошао ред и то баш над — Турцима Један Турчин кад је чуо, да су на смрт осуђени и осуђени рекао је ово:

— Нека! Од сад ће се барем моћи вешати и хришћани!

Манделстаму поверила је руска влада, да накнадно извиди, да ли је Ростковски пао као жртва, нарочите завере, као што изгледа, да — јесте.

Србин.

* * *

Најновије вести, које стижу из Македоније, јављају, да борба отима све јача маха. Село Арменско је војска топовима посве разорила, а остала је само црква, која је ван села. Војска је разрушила и села Нелкази, Буф и Прекопање. Сравнила их је са земљом, а жене и децу разнела је на бајонетима, пошто је прво грозна насиља извршила над њима. Одрасли мушки, који су остали у животу, побегли су у планине и стали уз усташе. — Између Зеленикова и Велеса су усташи динамитом напали на воз, који је носио војнике Више војника је рањено. — Нису истините вести, да су нестали руски конзули: битољски Мандлстам и солунски Гирс Мандлстам је са битољским валијама прекинуо сваку везу, а жалио се и на стране конзуле, који га не потпомажу довољно.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија. Пре неколико дана покушали су сељаци у селу Кошћичини да демолишу дућан тамошњег чивутског трговца. Жандари се томе опру, а после и опале из својих пушака у свет, ранивши две особе смртно, а више њих лакше.

Једва једном је и влада увидела да не ваља терати ону Хедерварску пркосполитику са угарским заставама, која је већ толико крви захтевала. Тој политици било је, чини се, крв и вода, једно и исто. Дакле у четвртак, на дан св. Стевана, краља угарског нису биле извешиване угарске заставе, јер се је било бојати великих немира и нереда. Да се је влада на то била одлучила два дана пре, не би дошло до оног жалосног крвопролића у Запрешићу.

Ради догађаја у Запрешићу предане су до сада загребачком судбеном столу 3 особе. међу њима она 13 годишња девојчица, која је хтела да скине заставу.

Србија. Краљ Петар поћи ће 12. о. м. са својом децом и братом Арсеном на пут у унутрашњост Србије. Пут тај трајаће 12 дана, а краљ ће ићи прво у Тополу, за тим у Крагујевац и Ниш.

За команданта дунавске дивизије на место пуковника Соларовића, који је постао војним министром, постављен је пешад. пуковник Андријевић, досадашњи командант дринске дивизије; а за команданта дринске дивизије постављен је пуковник Михајловић.

Једна протојерејска успомена.

То је било у оно благословено време, када је још и било будала, које су могле поверовати на његову реч, да је два пута два шеснаест. Тада је овај рђави прота, још гори историк, а најгори човек побегавши из школе јурнуо у политику да „поје Богу својему за готове новце“. Ветар је лепршао пуну блата и прашине мантију овога српскога Херострата, коме је мало било, што је у сваку светлу српску успомену улегао свој отровни упљувак. Носећи свој познати историјски фењер, наливен патријаршијским и сарајевско митрополитским уљем, он је изигравао тада неку врсту локалне ноћне железнице између Земуна и Брода, где му је главна штација била сарајевски митрополит Мандић. Последица тога узајамнога возања била је једна погана књижица, која је скупље коштала него што је коштала његова савест и његово уверење.

Кад су овога пречаснога нечаснога проту угледали у овој књижици, ко је год био Србин, згадио се.

»Застава« се згадила. И овај лицитатор српских светиња, морао је сопствени полог свој јести. Сва штампа, сви сталежи, сви узрасти пружали су своју руку за њим — и, поред бакшиша, који му је босанска влада дала, добио је презрење, које му је тада цело

Српство, а нарочито народ српски из Босне и Херцеговине поклонио.

Да би се утешио, он је напустио Земун, у коме је код неких ученица представљао господина Сотону и дошао је у српску метрополу. И као што врећа нађе закрпу, тако је нашао једнога доброга историка, да га кураже на рђава дела. Овај пак, знајући добро, да му је лакше било доказати да Вукашин није убио Уроша, него што би могао доказати да овај није убио морал свештенички у српском народу, да би се отресао ове нове зубне болести, крене с њим у један виноград, да га тамо теслими каквом свом лажном пријатељу. Тамо га је представио једном руфетлији противном, једном апотекару и познатом родољубу Чумићу. Аугурским очима погледа покојни Чумић низ мантију овога смушеног протојереја, али му не прими пружену руку.

— Имам част, ја сам Димитрије Руварац, прота земунски . . .

Чумић га пресече очима и пред свима присутнима загрме из његових уста реч:

— Ви ли сте тај прота Руварац! Ви ли сте та цукела! Срам да вас буде мантије ваше; срам вас било вере и крста светитељска. Ви не смете очекивати да поштен човек прими вашу руку. Мантија његова није тако црна изгледала, како је изгледало лице његово.

Поливен овако ладном водом и добивши овај туш пред лицем толиких сведока пречасни прота брже се вратио у Земун, него што је дошао из Земуна.

Кад га данас ко запита: — хоћете ли пречасни скоро у Београд? — он одговара:

— Хвала лепо!

Вести из места и са стране.

Овдашњим родитељима на знање.

На прагу је нова школска година. Родитељи из наше вароши научени су да вазда пред почетак школске године, добију позивнице ради уписивања своје деце у школу. То је обично до овога доба било увелико свршено. Међутим, као што се види, ове године нема од тога још ништа, *нема дакле познатих позивница, а неће их ни бити.* За то и пишемо ову белешку, да упозоримо наше Новосађане, да ове године позивнице не чекају, него да дана 19. августа (1. септембра) о. г. неодложно доведу своју децу и упишу их код дотичних учитеља у школу, како не би после због неуписивања у неприлику долазили. Нешиљање позивница, кривица је месног варошког мађистрата, који није за времена известио месни школски одбор, да у погледу пописа деце има друго надлежно наређење, по коме не мора шиљати вероисповедима свој попис за школу способне деце, као што је то до сад случај био, те је тако довео наш месни школски одбор у неприлику, да не може за дан-два зготовити свој попис. Дакле нека је ово знано овдашњим родитељима и према томе нека поступају.

Српска омладина у Сентомашу.

Пишу нам из Сентомаша: За ово неколико, 4 до 5 година, Сентомаш, једно од највећих места у Бачкој, нема свога сталнога певачкога друштва. Кад би човек тражио узрока, нашао би га само у лењости и нехату. Више се пута покушавало, да се на ново позову стари чланови, а да се умноже новима, али остаде глас вапијући у пустињи. Код нас Сентомашана нестало је оног лепог одушевљења, за лепе и корисне установе, него се проводи и прекраћује време у којекаквим бесмислицама. Било је истина људи — као и свуда — који су доказивали важност и потребу црквене певачке дружине, наглашавајући, да ће се тим путем колко толко допринети, да наш народ увиди лепоту нашег црквеног појања, а тиме ће чешће и свети храм похађати.

У сваком иоле мало већем месту надопуњује црквену певачку дружину, ђачка омладина. Па тако исто и у Сентомашу. Наша вредна омладина, чији је број огроман, није жалила ни труда ни времена, него је вољно долазила и научила службу, те на Преображење и појала. Заиста човек се мора чудити нашој омладини а нарочито њиховом младом одушевљеном коровођи и познатом певачу г. Милану Туторову, који за 2—3 дана целу службу научише. На лицу свакога вернога могао си читати ведрину и радост. Наше црквене мелодије заиста моћно утичу на срце човечије, само кад се изведу онако, како њихов садржај захтева. После свршене службе божје, владало је неописано одушевљење код наше омладине, да се решила приредити забаву на Велику Госпојину. Заиста нама Севтомашанима је мило, да се и наша омладина пробудила, да је сватила потребу оваких установа, које пружају грађанству не само уживања, него од чистих прихода да се потпомогне једна важна установа српске женске задруге Сомборкиња, приправнички „Алумнеум“. Захваљујући нашој омладини на лепом и складном појању — а нарочито г. Милану Туторову, коме човек хтео не хтео мора признати вредноћу и одушевљење, покретачу ових установа, младићу, који већ сад даје гаранцију да ће користан члан бити Српству — желимо, да јој не буде ово првенче, него нека и надаље ради, како би другима за узор служила, а уједно показали, да ће то временом бити људи достојни свога позива, чије ће заслуге наш народ умети и ценити У то име нека им је благословен почетак!

Justitia.

† Министар Матановић

Са Цетиња јављају, да је умр'о бивши министар финанција Матановић.

Штрајк радника у Сењском руднику.

У Сењском руднику, у Србији, већ два дана штрајкују радници, тражећи, да се смање часови рада и да се повећа надница. Значајно је да је ово први случај штрајка у Србији и узет је са јако озбиљне стране, јер се прегло свим могућим, да се главни узрок испита како треба. Министар грађевина одредио је у ту циљ нарочиту комисију. У њу су ушли Коста Рашић и Евжен Дероко, виши чиновници жељезничке дирекције и Јездимир Л. Ђокић, правни референт при министарству грађевина.

Одложена свесловенска изложба.

Петроградски одбор свесловенске изложбе из Петрограда извештава службено, да се та изложба, која је била одређена за 1905. годину опет мора одложити на неко време и то с обзиром на проширење изложбе и с погледом на немирне политичке прилике појединих словенских народа, које спречавају ове, да у одређеном року доврше оне радове, који су у вези са опремама за ту изложбу.

Нови сремски жупан и поджупан.

„Народне Новине“ од петка донашају именовање Имбре пл. Хидеглетија великим жупаном, а досадашњег државног одветника Јосифа Суботића поджупаном сремске жупаније, дочим је досадашњи поджупан, др. Ункелхајзер именован одсечним саветником у хрватско-славонском министарству у Будимпешти

Избор у Дарувару.

У Дарувару изабран је у петак владин кандидат др. Киршнер са 236 гласова за посланика. Опозиционалац др. Граховац добио је 132 гласа, а самостални кандидат Јовановић (са аграрним програмом) 20 гласова.

Брзојави „Застави.“

Стигли 9. августа

Данашња примања код краља.

Будимпешта. Данас ће бити примљен код краља министар финансија Лукач, Векерле, Јулије Сапари и Ходоши. Искључено је, да ће који од крајње левице бити позван од краља. (Даље у брзојаву нечитљиво. Прим. ур.)

Положај у Будимпешти.

Будимпешта. Јучерашњи дан није разбистрио ситуацију (положај). Они политичари, које је краљ примио јуче у аудијенцију ћуте као заливени. Краљ се тужио, да се не осећа сасвим здраво и да су му живци са свим растројени. Изгледа да је са свим искључено, да би краљ био вољан, да буде предусретљив у погледу уважања мађарског језика у служби и команди, или да би ту предусретљивост ставио у изглед. Сва четири примљена политичара отишла су од краља, који је био врло нерасположен, у врло суморном расположењу и са мало наде, да ће се скорим поправити политички положај

Аудијенције.

Будимпешта Ситуација је озбиљна. Тешкоће су у томе, да је врло разнолико мишљење у попуштању и питањима, докле да иде попуштање. Састав министарства врло отежан. Јучерање аудијенције нису довеле до решења кризе. И данас није стваран обрт постигнут. Векерле се надa да ће можда његови предлози довести до састава кабинета. Питање кабинета биће решено тек кад сви позвани сврше своје аудијенције. Данас ће бити примљени још Лукач, Ходоши, гроф Јулије Сапари. Апоњи је отпутовао у Еберхард.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 21. августа 1903. Дневни извештај са будимпештанске житне берзе филијале Српске Банке.

У промету је 35.000 метарских центи.

Готова роба.

Потиска пшеница 77—82 киле 7·40—7·95— бачка 76—78 кила 7·30—7·60; банатска 75—78 кила, 7·20—7·55; сремска 74—78 кила 7·15—7·50 на три месеца унапред. — Нова раж 6·05 до 6·15. — Јечам 5·30—5 60. — Зоб (овас) 5·25—5·60. — Стари кукуруз 6·05—6·15; нови —·——·—; чинквантин —·——·—. — Ситна проја —·——. —Банатска репица 9·25—9·75, а купусара 10·50—11·—. Ланено семе —.———; кудељно семе ———. — Нова луцерна детелина ———; црвена ———.

Правац (тенденција) непромењен.

Термини по закључку берзе у $^1/_2$5 сати по подне.

Пшеница за април 7·04—7·35, а за октобар 7·64 7·35 Раж за април 1904. —; за октобар 6·17—6·18 — Зоб 5·52—5·53 Кукуруз за мај 1904. 5·08 за јуни ———; за јули —— за август —·— за септембар 1903 6·10—6·11 Репица (купусара) 11·—.

Правац (тенденција).

Цене се подразумевају по 50 кила у крунској вредности.

Све врсте хране примамо у комисију на продају. а посредујемо и при купу, све уз најповољније услове. — Са ближим обавештењем стојимо радо на расположењу.

Оделење за робу будимпештанске филијале Српске Банке, IV. Váczi-utcza 34.

*

БЕЧ, 18. августа 1903. по р. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару је било пријављено 5371 комада мађарских и 4293 комада пољских. Свега 9664 комада.

Трговина је била жива.

Продавало се:

Прима роба	103—104 кр.	изнимно 105 кр.
Средња „	98—100 „	
Лакша „	94—96 „	
Сремска „	93—100 „	
Српска „	96—98 „	
Пољска „	82—100 „	

Цена је сланини 120—124 кр.

„ „ масти 125—128 кр. Све од 100 кгр.

*

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 2983 комада, од којих беше 1624 угојених и 4607 комада мршавих.

Трговина је била живља.

Швајцарски прима —	79—86	кр.
„ средњи —	70—78	„
Мађарски прима —	68—78	„
„ средњи —	63—67	„
Лошији — — — —	55—59	„
Бикови — — — —	50—73	„

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

БОСАНСКИХ НАЈКРУПНИЈИХ
сирових шљива
100 кила 11 К., вагоном 9—10 К.
ИЗ БОС. БРОДА
ИСТО ДРУГОГ ВОЋА
лиферује
Ђорђе А. Васиљевић
Д. Тузла (Босна). 463 1—3

РОДИТЕЉИМА НА ЗНАЊЕ.
Два или три ђака могу бити примљени у једној доброј кући на стан и храну уз строги надзор. — Упитати се у администрацији »Заставе«. 1—3

ДОБРА
БЕРБЕРСКА РАДЊА
је у великој српској вароши на најживљем месту са добрим муштеријама одма на продају. Упитати се у администрацији »Заставе«.
478 4—4

ПЕКАРУ
која постоји већ својих педесет година на најлепшем месту у Шиду, предајем са породичних разлога једном честитом и ваљаном занатлији пекару, а жеља ми је, да исти Србин буде. Ближа извешћа даје власник
Јакоб Винтерштајна
641 1—2 УДОВА.

МУЖ И ЖЕНА.

Норвешка приповијетка од Амалије Скрам.

(Свршетак.)

На отвореним кухињским вратима стајаше Зера Адна и плакала. Не говорећи ни ријечи, маче она с пута оцу и лијечнику. У соби сјеђаше Олина. Она се љуљала читавим тијелом и чупкала своју прегачу. На трпези горила лојана свијећа, утакнута у боцу. Лијечник узе свијећу, приђе кревету и погледа на дијете, које је лежало непомично и тешко дисало, а прса му се врло напињала Он пружи свијећу Сијуру Габријелу, рече му да му посвијети, и поче пипати руке и ноге дјетиње, затим подиже очне капке, да види зјенице.

— Нема помоћи, — рече он лагано, исправивши се.

У тај мах оте се из грла малог Габријела као и мало час, хрипљив крик, али још јачи, оштрији, дуготрајнији, и за тим пријеђе тај крик у стењање, које раздираше душу. Олина се ухватила за главу. Лијечник се наже над дијете.

— Не можеш да помогнеш моме малом? запита Сијур Габријел, стојећи укочено као ступац, и држећи у испруженој руци свијећу.

— Ту не може нико помоћи, — одговори лијечник мрачно. — Сад ће му бити крај.

Сијур Габријел даде Олини свијећу.

— Јесу ли давно почели ти крици? запита лијечник

— Већ пред неколико сахати, — рече Олина, — и сваки пут кад се понове све су јачи.

Сијур Габријел наднесе се над сина који дисаше све слабије и слабије. Од једанпут пружи мали Габријел ручице, обухвати оца око врата и загледа се у њега свјесним, патничким и сплашеним погледом. Но сад се опет оте из груди његових крик као и прије Он се протеже, вгрчи ноге, напе прса, преметну се постранце и паде наузнак, превврнувши очима. Тако лежаше часак, готово и не дишући, затим му се очи широко раствори ше, а зјенице немирно устрептале. Он уздахну тешко и отегнуто, у грлу зачу се звиждање, и најприје преко лица, а затим читавим тијелом, приђеђе му грчевито дрхтање. Послије часка једног мали се Габријел опет протеже и остаде укочен.

Лијечник дотаче се кажипрстом очних капака, затвори му очи и склопи уста

— Готово је, — рече он, и одмаче се од кревета.

Сијур Габријел склопио руке, принесе их к лицу и рече гласно:

— Но, слава нека ти је Боже!

У тај мах мишљаше он тек о томе, да се мали ослободио својих ужасних мука.

—

Лијечник отишао. Није хтео да прими плату. Олина и Њилс пођоше с њим, да га одведу у варош. Зера Адна и Магн плакаше, док нијесу заспали. Сијур Габријел сједио поред кревета и гледаше у малог Габријела. Он опра дјетету лице и ручице топлом водом, навуче на њега чисту кошуљу и прекрсти му руке на прсима. Затим опет сједе и гледаше једнако у дијете. У глави поче му искрсавати нејасна мисао, да ће он, кад сахрани малог Габријела, отићи сам у варош, купити боцу ракије, отпловити на средину фјорда, гдје је понајдубље, привезати на себе велик, тежак камен, на душак испити боцу ракије и стрмоглавити се у море. Он не створи у том погледу никакву сталну одлуку, али та мисао дјеловаше на њега необично силно.

Нешто необично дешавало се с њим у тај мах. Био је већ чисто заборавио, да је мали Габријел умр'о, и њему се чињаше, као да је то она сама ноћ прије седам година, кад су малог спопали грчеви, и он га спасио топлом водом. Ето, мали Габријел задријемао, сад ће га спопасти грчеви, мора да донесе чабар са топлом водом и загњури дијете у чабар овако скупа са одијелом, — и све ће проћи, и мали ће опет бити весео и здрав. Топла вода чека спремљена на банку, чабар превврнут под кухињском трпезом, и чим се мали почне да миче, потрчаће Сијур Габријел по воду. И он сјеђаше и чекаше сахат за сахатом.

Свијећа догорила и угасила се. Сијур Габријел и не примијети то. Дан већ поче освајати, а он сјеђаше једнако, и у том положају затекоше га Олина и Њилс, кад се вратише из вароши.

Олина приђе кревету, погледа у малог Габријела, оборила главу, покрила лице рукама и ударила у плач.

— То ме Бог покарао због мог грјешног живота! — прошапта она.

Тек сад разабра се Сијур Габријел. Он се обазрије око себе, приђеђе руком преко косе и сјетио се свега.

Истог дана, кад сахранише малог Габријела, отпловио Сијур Габријел у варош. Кад се касно у вече враћао кући, изађе из кораба и не привеза га. Љуљајући се и пјевајући псалме, батргаше он преко камења, а под пазухом била му до пола испијена боца. Често је застајкивао и приносио боцу к устима. У јутро нашла га Олина гдје спава у кухињи на земљи, а главу потурио под банак.

Од тог дана пили су на Геленском Блату и муж и жена.

Борово 1903.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Потписани тужним срцем јављамо, да нам се у суботу 2. (15.) августа о. г. после дуге и тешке болести у 75. год. живота у вечност преселила наша добра и непрежаљена мати односно мајка и пуница

Катарина Тајчевић

рођ. Харабел

и да је мртво тело покојнице у недељу 3. (16.) августа о. г. по обреду св. православне цркве предано матери земљи на св. алмашком гробљу на вечни покој.

Овим уједно изричемо нашу благодарност паросима: г. г. Вељи Миросављевићу и Ђорђу Велићу, који нашу милу и незаборављену покојницу по обреду св. православне цркве у успенској цркви опојаше и до вечне јој куће испратише, а тако исто нека је од свег срца хвала новосадском српском занатлијском певачком друштву „Невену“ и свом грађанству новосадском, без разлике вере и народности, који одадоше последњу почаст покојници и тиме нам донекле ублажише тугу за милом покојницом.

У Новом Саду, 5. (18.) августа 1903.

У име ожалошћене породице

Ђура Илић,

зет.

1—1 636

Стечај.

Овим се расписује стечај на место књиговође у Српској Кредитној Задрузи у Ков. Сентивану.

Плата је К. 1440 — годишње.

Првенство ће имати они Срби компетенти, који докажу да су вични и немачкој кореспонденцији, те који су у стању положити и кауцију у износу једногодишње плате.

Рок стечају до 5 септембра о. г.

У Ков. Сентивану, 20. августа 1903.

Управа

638 1—1 **Српске Кредитне Задруге.**

Сатракова

Танин-Чоколада

особито дјествује код

ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ

против **ПРОЛИВА.**

Цена **40** потура

Добија се у свакој апотеци.

530 5—8

ТРГОВИНА

ПОМОДНЕ И МАНУФАКТУРНЕ РОБЕ

потребује ваљана и у тој струци вешта помоћника.

Алекс. Беловитић,

630 1—3 у Броду н. С. (Славонија).

ЗА ИНКАСОВАЊЕ тражи се особа, са нешто кауције, која би способна била и за продавање једног артикла за домаћу индустрију.

Плата одређена а место стално. Где? може се упитати кад администрације овог листа.

539 4—4

ДОБРО СТАРО КУЋЕВНО СРЕДСТВО

које би требало да буде у свакој породици јесте свуда познат и опробани

Ернста Хеса „Eucalyptus“

гарантиран чист, већ од 12 година управо из Аустрије поручиван природни производ.

У Немачкој и Аустро-Угарској законом заштићено. Јефтина цена од 1 кр. 50 пот. За оригиналну флашу која је ради употребе издашна омогућава свакоме набавку тог средства за повраћај здравља и сачувања од болести.

Преко 1500 захвалница и признања

добио сам без захтева од оздрављених лица, који су патили од

севотина, крсто-грудо-вратобоље, подагре, недовољног дисања, кијавице, главобоље, бола унутарњих нежних органа, старе ране, болести коже итд.

Не треба пропустити, а да се не поручи врло важна књига у којој су тачно описани Еукалиптус-препарати и како се исти имају употребљавати при описаним болестима. Сваком болеснику достављам на захтев ову књигу бесплатно, у којој сам дао отштампати количину сведочаба оздрављених лица.

Треба тачно пазити на заштитну марку

Клигентал у Саксонској.

ERNST HESS

Eucalyptis-Importeur.

Стоваришта у Будимпешти: **Josef v. Török**, Apotheker, VI, Király-utcza 12. und Andrássy út 26. **J. Lederer**, Apotheke, „zum König von Ungarn,“ V., Erzsébettér. Marokkói-utcza 2. **Dr. Alexander Rosenberg**, Apotheke „zum Stern“, VIII. Kerepesi-út 43. **Edmund Eibach**, Apotheke „zum heil. Bartholomäus“, VI. Andrássy-ut 55. **Dr. Emil Buday**, „Stadt-Apotheke“, IV. Váczi-utcza 34. **J. Raditz**, Apotheke „zum weissen Kreuz“, IV. Fővám-tér 6 Apotheke **„zum Schwan“**, Aréna-ut 124. **Vilhelm Kerpel**, Apotheke „zum weissen Adler“, V. Lipót-körút 28. **Coloman Krieguer's** Apotheke „Üllői-út 65.

583 3—26

СА СВИМ БАДАВА!

Основано 1840.

избацује сваки свој новац, ко се даје од подражавања која ништа не вреде, преварити. Мој прави американски никлени **Anker-Roskopf-сат.** (Antimagnetique) са патент-емајл-плочом за цифре, а који ходи 36 сати и који тачно по овом цртежу изгледа, је једини својом нарочитом издржљивошћу и тачним ходом, најомиљенији сат за штрапац Нарочито за препоруку је за г. г. ц. и кр официре, жељезничке чиновнике, жандармерију, финанце кондуктере, машинисте и за свакога, који жели да имаде јак и добар сат за штрапац. Цена је сату заједно са ланцем од никла и футролом само

6 КРУНА

са трогодишњом писменом гаранцијом. Ко поручи три комада добија комад по **5 круна**. Ако се не допада промени се или враћа новац. Отправља главно заступништво I. американске фабрике сатова

MAX BÖHNEL

Wien, Margaretenstrasse Nro 48./143.

Лиферант ц. кр. држ. чиновника.

Опомена! Продају се Roskopf-сатови са плеханим заклопачима и папирним имитованим емајл плочама за цифре и такав сат кошта код мене само 1 фор. 75 нов. и примећујем, да ја нисам прост продавац већ сајџија. Моји сатови имају фине патент-емајл-плоче за цифре (Zifferblatt), тачно су регулирани и зато треба све друго одбити које не носи горњу фирму.

435 8—10

Апотекара Роберта Линднера
козматично средство per excellence
ALAISKA-KRÊME

даје лицу после кратке употребе засењујућу белину, свежост, чистоћу пријатност. Одстрањује бубуљице, црнило од сунца итд. чини најружније руке фине беле и њежне. Особине: **Alaiska-Krême** не масти, нема у себи металних састојака, лечнички прегледан и јамчи се да није шкодљиво средство.

Цена једној тегли 3 кр

Теглица за пробу 1 К 20 п

АЛАИСКА-ПУДЕР

допуњује изврсно косметично дејство овог Алаиска-Креме даје лицу очаравајући изглед, нежну, свежу, румену боју и изврстан је услед особитог парофима, те не спада и не брише се, а никако није шкодљив, јер не садржи у себи ни цинка ни олова.

Једна доза пудера (бела, роза или жута) 3 круне.
Поруке отправља апотекар: 408 10—10

ROBERT LINDNER,
Wien, XIII|9. Leinzerstrase 113

Одликовано: у Паризу, Лондону, Амстердаму, Бечу 1903. са златном медаљом и почасним знацима.

Red Star Line, Antwerpen

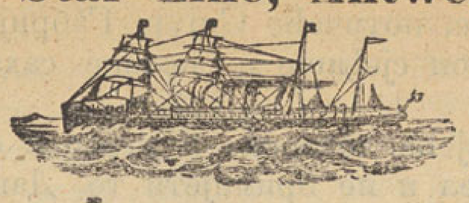

у Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња.
Извешћа даје: 336 15—
Red Star Line. 20. Wiedener Gürtel, in Wien.

Лечи: Све болести катара у органима за дисање и желудцу, као малокрвности итд

КУПАТИЛО ГЛАЈХЕНБЕРГ

Алкалично-Муратички извори: Константин и Еме-извори; алкалично-муратички гвожђени киселак: Јоханес-бунар; најчистији гвожђани киселак, Клаузен-извор; лечење сурутком и стерилизованим млеком; Кефар и извор-солне инхалације, инхалација пере од оморике у засебним кабинама, апарати за респирацију; пнематичне коморе. купање у слаткој минералној води и кализаторна купатила. Оморична и челична купатила Завод за лечење ладнои водом Terrainkur.

Благ влажно-топли, без прашине и без ветра ваздухо и шумовито брдовити предео.

Сезона од 1 маја до краја септембра

Извешћа и упутства бадаба. Због станова обратити се треба на

312 10—10 **Kurdirektion Gleichenberg.**

Ф. НАСКЕ у ПРАГУ
Stubengasse № 1105.

АПАРАТ ЗА ПРЕТАКАЊЕ ПИВА у БОЦАМА

претаче без музирања, без да се губи угљена киселина и без расипања пива. Може се употребити и за точење у самим чашама!

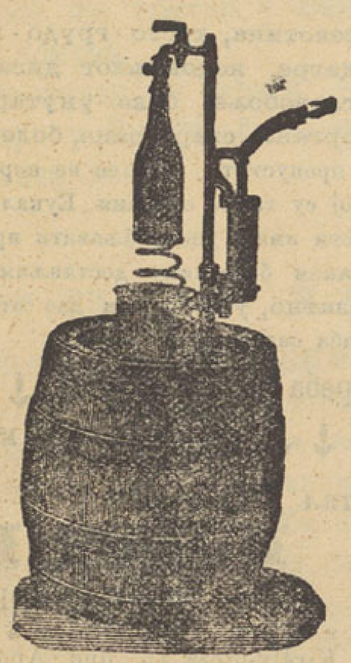

Цена је таком потпуном апрату са подвозом и паковањем **30 кр**. Цена само шмрку за пиво 20 кр. са паковањем и франко. Цена самом апарату за претакање **10 кр.** са паковањем и подвозом. За пробу, на углед или у комисији не даје се Разашиље се само уз поузеће (Nachnahme) или уз готов новац.

Управа официрске менаже
домобранске пуковније бр. 35. пише:
Ваш апарат за претакање изврсно ради, јер нема тих неприлика, као при отакању са цевима.

Цена овој штрцаљки за испирање са паковањем, франко **9 кр.** Са једним уштрцањем је боца чисто испрана.

Управа властелинства у Ославану пише:
Ваши апарати (за испирање боца и за претакање пива у боцама) су ванредно добри.

АУТОМАТ ЗА РЕДУЦИРАЊЕ УГЉЕНЕ КИСЕЛИНЕ
при точењу пива

Неограничена гаранција.

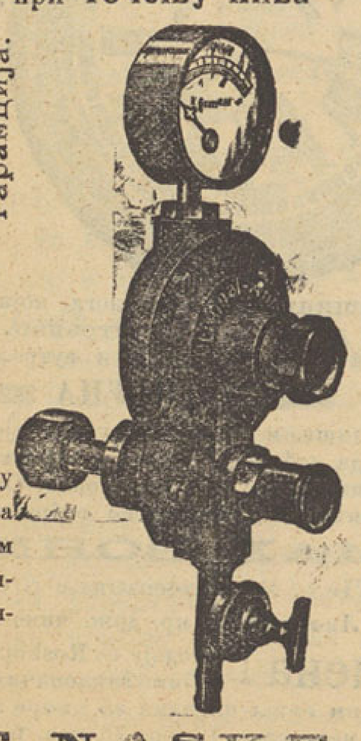

Цена по комаду са манометером, са кључем, и справом за резервно угушћивање, свуда франко и паковање

15 круна.

F. NASKE,
complete *Bier-Druck-Einrichtungen, grosse Flaschenbier-Abfüll-Aparate.*
PRAG, Stubengasse № 1105.
Већа уређења у великом обиму на почек или са плаћам у оброцима. 601 2—6

Одликована златном и сребрном медаљом | Постоји од 1860. г. | Одликована златном и сребрном медаљом.

ФАБРИКА НАМЕШТАЈА
Са парном машином
НАСЛЕДЊИКА НИКОЛЕ ДУСИЋА
У НОВОМ САДУ

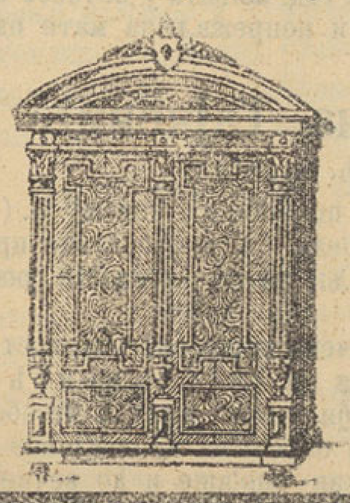

преко пута срп. о нов. школе у сопственој кући, Ханска улица бр. 1.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ СОПСТВЕНОГ ПРОИЗВОДА

готових намештаја, шифонера, кревета, писаћих столова, дрвених и савијених столица, украса, огледала и др. и др.

Даље: гарнитура за седење, душека, дивана, велики избор, простирача ћебета и завеса.

Прима сваковрсне оправке, украшавање при сваковрсним свечаностима, намештаје за хотеле и станове, снабдевање потребних ствари за младе по најновијем укусу и по

најефтинијим ценама.

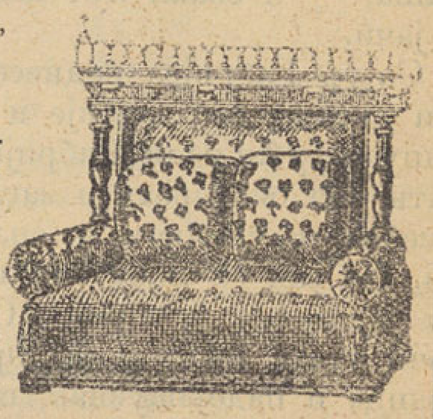

227 17 :0

НИКОЛЕ КАПАМАЏИЈЕ
ТРГОВАЧКА ШКОЛА
и
ПАНСИОНАТ
У БЕЧУ.

Адреса: N. Kapamadžija, Wien VI. Mariahilf, Millergasse 43.

Циљ је ове школе, да младићи, који немачки знају, и обично за 2 године у трговачким наукама тако обучи и усаврши, да буду способни у сваком трговачком или фабричком комптоару, у банкама или новчаним заводима ваљано радити. Они ђаци пак, који без икаквог знања немачког језика у школу ступе, морају прво немачки научити, па онда тек могу бити редовни ђаци.

За зрелије младиће са добром школском припремом и знањем немачког језика постоји једногодишњи стручни курс (Einjähriger Fachcurs), у ком се горепоменута циљ за 10 месеци може постићи.

Срби ђаци имају осим редовних предавање (која су често на немачком језику) и засебну наставу, где свестрано и темељно уче немачки језик и по нешто од других предмета, које на српском, које на немачком језику.

Школарина износи (осим 4 круне уписнине) 200 круна а вр. годишње, а може се и полугодишње напред платити.

Књиге стају од прилике 20 круна.

У звези са школом и у истом здању постоји и новоуређени

ПАНСИОНАТ

где су ђаци не само у брижљивој нези и под строгим надзором добро смештени, него и засебну поуку како у немачком језику, тако и у осталим трговачким наукама добивају.

„Како је место у пансионату ограничено, а више од половине места већ сад попуњено, то се могу нове пријаве само онда осигурати, ако се што пре учине и прва рата пансионатске своте по програму одмах уплати“.

На жељу родитеља смешта директор ђаке и у приватним кућама на стан и кост.

Школа почиње 4. (16.) септембра. 501 5—6

Програми се шаљу на захтевање бесплатно.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду